

Няма ў Савецкай краіне такога прадпрыемства, або ўста- новы, дзе б гарача не абміроуваліся тэзісы даклада таварыша М. С. Хрушчова «Кантрольныя лічыбы развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1959—1965 гады» і тэзісы ЦК КПСС і Савета Міністраў СССР «Аб умацаванні сувязі школы з жыццём і аб далейшым развіцці сістэмы народнай адукацыі ў краіне». Рабочыя, служачыя, калгаснікі, хатнія гаспадыні, навучэнцы—усе разумеюць, што тэзісы паказваюць канкрэтны шлях умацавання сацыялістычнай гаспадаркі, паліпашэння дабрабыту насельніцтва і павышэння роўнасці ў навучанні і выхаванні моладзі.

Савецкія людзі не маглі не адгукнуцца на мерапрыемствы, якія праводзіць родная Камуністычная партыя і Урад. Кожны працаўнік, ці ён рабочы, калгаснік або служачы, вырашыў сустрэць XXI з'езд КПСС новымі вятворчымі перамогамі. А маладыя працаўнікі дэпо Масква-Сартыроўская стварылі першую брыгаду камуністычнай працы. І, як рэка на ўсёй краіне, працоўныя падахпілі гэты слаўны пачыні. Ён знайшоў водгук і ў Беларусі.

Днямі майстар швейнага ўчастка пералётна-брашуравачнага цэха Мінскага паліграфічнага камбіната імя Я. Коласа Клары Трушчыцкія правялавада стварыць брыгаду камуністычнай працы. Сяброўкі падтрымалі гэтую прапанову.

— Мы ўзялі абавязальства працаваць «па-камуністычнаму», — расказаў член брыгады Алена Грыцаль. — Я буду штодзённа выконваць нормы на 160 працэнтаў.

Створана брыгада камуністычнай працы і ў наборным цэху ружнога аздаблення друкарні імя Сталіна. У гэтай брыгадзе — 18 маладых рабочых, іх узначальвае Соф'я Маслоўская. Члены брыгады ўзялі абавязальства штодзённа выконваць вытворчае заданне на 125—130 працэнтаў, а дзядзючы Г. Каліноўская, Я. Няцкевіч і Т. Калашніківа — на 150 працэнтаў, пры тым з аднаёй толькі «выдатна». Сем членаў брыгады вырашылі авалодаць спецыяльнасцю вярстальшчыкаў.

Брыгады камуністычнай працы ствараюцца на многіх прадпрыемствах Мінска, Магілёва, Гомеля і іншых гарадоў рэспублікі.

Пятро ПРЫХОДЗЬКА

Камуністычныя брыгады

Стань, песня, ў строй! І нібы званіць зор, Хай гэтым словам будучы людзі рады! Мае сучаснікі — Калгаснікі і шахцёр — Ідуць ў камуністычныя брыгады.

Ідуць у шэх, як на пародні край, У шлэх, вырошчываць лепшым ураджай, І пад лямію спускаюцца ў забой, І ўшышоўны ўзлэтаюць над зямлёй.

Капашь каналы, будаваць масты, Шляхі праз пучыні і ільмы пракладаць, Мае сучаснікі — і сёстры і браты — Ідуць ў камуністычныя брыгады.

Якой вольнай метаю жывучы Усе — і кавалі, і машыністы, На вухту сёння першымі ўстаюць Яны у гонар з'езду камуністаў.

Між іх, напэўна, той старэйшы брат, Які прышоў калісьці з барыкад, Дружбаю твай — камсамолец малады, Які ў гайзе будзе гаралы.

Стань побач з імі сёння, як баць, Былы гардзец славанаў атраду! Твае сучаснікі, таварышы твае Ідуць ў камуністычныя брыгады.

Усё здзяйсняе родны твой народ, Аб чым і марыць не маглі і тат прарокі, І шлях, якім ішч і раён свой год, Цяпер прыходзім мы за сям'ягоду.

Дык як жа песьняру тут аставаць? Як падзяліць людзей не ўсаўляюць? Ты раскажы усім пра іх, паэт, Няхай ідзе сцяг твой чыст!

Ададз усея пераў душы сваёй Таму, каб песьня неслася людзям радасць, Твае сучаснікі Хай з песьняю твай Ідуць ў камуністычныя брыгады.

У гонар свята

Восем мільянаў сто тысяч рублёў — на такую суму павінен быў прадаць літаратуру ў гэтым годзе Цэнтральныя кніжныя магазіны Мінска. Работнікі кніжнага гандлю, выкарыстоўваючы разнастайныя формы і метады прапаганды літаратуры, дэмаганіава і снежня, выкалілі гадавы план.

Уключыўшыся ў сацыялістычныя спаворніцтва ў гонар 40-й гадавіны БССР, работнікі Цэнтральнага кніжнага магазіна ўзялі абавязальства прадаць да канца гэтага года літаратуры яшчэ на адзін мільён рублёў.

На сельскай сцэне

23 кіншэртны на працягу месяца дала брыгада артыстаў Беларускай дзяржаўнай філармоніі для працоўных раённых цэнтраў і калгаснаў Маладзечанскай вобласці. Артысты С. Навічкі, Т. Ліхачорстаў, Р. Астаномава, А. Слесарніка, З. Вінаградова, Н. Мартынюк, З. Кніжнік, ансамбль чымбальстаў выступілі ў калгаснах Крыніцкага, Докшыцкага, Гамбкоўскага і Дунаўскага раёнаў. Адзін кіншэрт адбыўся ў раённым цэнтры Паставах.

Першыство Рыгора Патанені

У пачатку года кінэмеханікі Старадэрскага раёна ўключаліся ў сацыялістычныя спаворніцтва за ўзорнае кінаабслугоўванне насельніцтва і пераўважана планаву па ўсіх паказчыках работы кіна-сэцкі.

Раёны аддзел культуры штомесці падводзіць вынікі спаворніцтва. Першыство трымае Рыгор Патанені. Дзевяцімесячны план дэмаістрацыі фільмаў ён пераўважана за добрасумленую працу па абслугоўванню сельскага кінагледца Патанені, некалькі разоў узаагроджываў тавары- грамадзян раёнаўскамо і атрымаўшы прэміі.

В. САЛАНЕЦ.

На здымках: 1. (унізе), Брыгада камуністычнай працы наборнага цэха ружнога аздаблення друкарні імя Сталіна. Другая злева — Соф'я Маслоўская. 2. Члены брыгады камуністычнай працы пералётнага цэха паліграфічнага камбіната імя Я. Коласа Алена Грыцаль.

Фота Ул. Крука.

3 ВЯЛІКАЙ радасцю і натхненнем сустраў калектыў Мінскага станкабудунаўскага цэха імя Кірава публікаваны ў друку тэзісы даклада таварыша М. С. Хрушчова на XXI з'ездзе КПСС — «Кантрольныя лічыбы развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1959—1965 гг.». На заводзе адбыўся мітынг, на якім радыёва рабочыя і камандзіры вытворчасці адзінадушна і гарача адбылі велічуну праграму небывалага ў гісторыі чалавечтва росквіту, якое дасягне за гэтыя гады наша родная краіна. У святле гэтых перспектыв і асабліва яркасцю вырысцоўвацца тое мноства, што ўжо зрабілі кіраўцы на карысць свайго беларускага народа за пасляваенныя гады, больш канкрэтна, выразна, дакладна прадсталі перад калектывам завода практычныя задачы на бліжэйшыя месяцы і гады нашай усенароднай барацьбы за камунізм.

Слава аб працоўнай дзейнасці кіраўцаў сёння разыходзіцца далёка за межы нашай краіны. Дастаткова сказаць, што гэты завод аказвае тэхнічную дапамогу чарчэжамі, інструментамі, тэхналагічнымі працэсамі і кансультацыйнай пайдэжэсці прадпрыемствам СССР і тром маскоўскім навуковадаследчым інстытутам. Сотні і тысячы складанейшых, самых тэхнічна дасканалых станкоў, вырабленых мінскімі станкабудунаўнікамі, выдана працоўцы не толькі на аўчынных прадпрыемствах, але і на прадпрыемствах народнага Кітая, краін народнай дэмакратыі, Індыі, Інданезіі, Бразыліі, Філіпін, Аўстрыі і многіх іншых дзяржаў свету. Выдатная прадукцыя мінчан была адзначана на субсвеннай выстаўцы ў Бруселі. Зусім нядаўна кіраўцы атрымалі яшчэ адну значную перамогу, здаўшы ў эксплуатацыю харваўскаму заводу «Серп і молат» і іншым дзе самі тэхнічна-дасканалыя аўтаматычны лініі, кожная з якіх вызваляе 20 уні-кальных станкоў і вырабляе 7 200 складаных дэталей за амену.

Ва ўсіх гэтых дасягненнях заводскага калектыва немалая доля працы і творчай ініцыятывы прыпадае на дружную сям'ю ліцейшчыкаў завода. Пра іх мне і хочацца расказаць.

Ізменным кіраўніком калектыву лі-

цейнага цэха на працягу ўсіх пасляваенных год з'яўляўся інжынер камуніст А. Мілаў. За пяць гаў ў гэтага высокага, хулараванага чалавека з рэзка акрэсленым вальным тварам і праніклівым ўдумлівым вачыма больш трыццаці год вытворчага стажу ў ліцейнай справе. Некалі ён сам пачынаў радыёвым ліцейшчыкам, вучыўся без адрыву ад вытворчасці, стаў інжынерам, наватарам, аўтарам некалькіх прац па ліцейнай справе і, нарэшце, не толькі начальнікам цэха, але і адначасова выкладчыкам Мінскага палітэхнічнага інстытута, дзе А. Мілаў вось ужо на працягу шасці год рыхтуе кадры маладых інжынераў ліцейнай справы.

Завод імя Кірава выпускае ўсё новае і новае, самыя разнастайныя і самыя складаныя станкі. Тлумачыць спецыфіку сваёй вытворчасці, інжынер Мілаў нібы крыху вінавата раздзіць рукамі: — Ну, што ж рабіць, калі сёння мы выпускаем ліццё для аднаго тыпу станкоў, заўтра — для зусім іншага, а пасля заўтра паступае такі заказ, што над выкананнем яго прыходзіцца думаць...

— Добра тым, хто месяц за месяцам дае аднойчы ўстаноўлены стандарт, — падтрымлівае начальніка цэха напярочку Жыхарэў. — Травараваломам, напрыклад, або аўтамабілебудунаўцам. Есць праграма — давай выконвай усё па ўзорах, і кропка. Глядзі толькі, каб якасць добрая была. А ў нас ледзь не кожны дзень — поцёмкі! І рабочае месца трэба рыхтаваць зусім навава, і рэагуючы металу для адліваў складаць, і распрацоўваць тэхналогію новых адліваў. Есць над чым паварушыцца магазамі.

Вось чаму ў кіраўцаў вельмі часта бывае так: атрымае цех заказ на новыя адліўкі, і ў кабінет начальніка без выкліку і без запрашэння адзіна за другім з'яўляюцца камуністы, а часта і многія беспартыйныя рабочыя. Людзі даюць закончылі амену, іх чакаюць дома, а яны не разыходзяцца, ішч раз далёка за поўнач «варушыцца магазамі». Прапоўваецца не адзіна, не два, а дзесяці варыянтаў вырашэння задачы, у гарачых спрэчках адварцацца ўсё неістотнае, лішнее, і ўрашце рашт знаходзіцца тое адзіна правільнае, тэхнічна дасканалы, што дазволіць заўтра паспяхова выканаць самы адказны заказ.

гаспаў вытворчасці, павысіла б матэрыяльную зацікаўленасць калгаснікаў у развіцці грамадскай гаспадаркі, аблегчыла б уяўленне гаспадарчага разліку ў калгаснах.

Гэтае ўстаўленне гарантанавай аплаты зусім не азначае насаджэння ўраўнілаўні ў калгаснах. Гарантанавая аплата не выклічае прымянення заохавачня. Адна тут неабходна навесці пэўны парадок. Вядома, напрыклад, што дадатковы прыбытак некаторых калгаснаў утвараецца за кошт вялікай натуральнай урадліваці зямель. У выніку кожная адзінка сельскагаспадарчай прадукцыі, атрыманай у Случчыне, Тураўскім або Гамбкоўскім раёнах, якія маюць лепшыя землі, абыходзіцца больш танна, чым, скажам, у Халопеніцкім або Бігольскім раёнах, якія маюць горшыя землі. Па розных эканамічных раёнах краіны гэтая роўнасць будзе яшчэ большай.

Не цяжка бачыць, што дадатковы прыбытак калгаснаў, якія знаходзіцца ў лепшых прыродных умовах, і іх высокая прадукцыйнасць дасягаецца ў многім у выніку дармавых сіл прыроды. Значыць, прыбытак гэты павінен належача ўсяму грамадству, а не таму калектыву, дзе ён атрымаў.

Зразумела, гэта яшчэ не вырашае пытання з гарантанавай аплатай, асабліва ў адстаючых калгаснах, але дапамагае выраўніваць ўзровень аплаты ў калгаснах.

Што датычыцца адстаючых калгаснаў, то яны ў апошні час з'яўляюцца аб'ектам самай пільнай увагі партыйных арганізацый і эканамічнай навуцы. З мэтай ліквідацыі адставанне некаторых калгаснаў, зрабіць усё цяпер адстаючыя калгасны высокапрадукцыйнымі, якія б нармальна ажыццяўлялі паўнаправае ўзнаўленне, правянаваныя такія мерапрыемствы, як спісанне даўгоў калгаса, вызваленне на год-два ад падатку і г. д. Мерапрыемствы гэтыя пельга не прызнаць карыснымі і правільнымі. Аднак яны не дадуць неабходнага эфекту, калі не будзе гарантанаванай аплаты ў межах грамадска-нармальнага пры даных умовах узроўню.

Вядома, некаторыя калгасны ў сёлетні і ў наступным годзе, відаць, самастойна не змогуць гарантанаць аплату працы калгаснікаў на неабходным узроўню. У адносінах такіх калгаснаў варты прадумаць пытанне, ці не пельга прадастаўніць ім крэдыт па два-тры гады спецыяльна на гарантанавую аплату.

Нам здаецца, есць магчымасць на працягу гэтага сям'ягоддзя перайсці да гарантанаванай аплаты працы калгаснікаў па прыямных расцэнках без прааднаў сям калгаснаў краіны.

Устаўленне гарантійнай аплаты па прыямных расцэнках ва ўсіх калгаснах з'явіцца выказаннем патрабаванняў эканамічнага закона размеркавання працы. Гэта будзе спрыяць росту прадукцыйнасці працы па ўсяму сельскагаспадарчаму фронту краіны.

А. РАКАЎ, маладым навуковым супрацоўнік Інстытута эканамічнай Акадэміі сельскагаспадарчых навуц БССР.

Так было, напрыклад, тады, калі ліцейным цех нечакана сутыкнуўся з адноў, як здалася на першы час, невырашальнай праблемай. Справа ў тым, што цех гэты на сваіх вытворчых плошчах не вельмі вялікі. У першыя пасляваенныя гады ён быў асабліва напружаны спраўляўся з вытворчай праграмай на гэтых плошчах. Але калі аб'ём і колькасць ліцця значна ўзраслі, аказалася, што менавіта з-за вытворчай плошчы — фармовачнага пляцу і малагабарытных сушыльных печаў цех фізічна не здольны выконваць у тэрмін усе заказы і, гадоўнае, — вырабляць і сушыць стрыжні для адліваў. Дзве сушыльныя печы не паспявалі прапускаяць усё стрыжні. Атрымлівалася, што патрэбна будаваць дадатковыя, трэцюю печ. Але ў тым і справа, што і будаваць яе няма дзе, і зойме будоўля не менш паўтара-двух месяцаў, і каштаваць яна заводу будзе тысяч у 120—150.

Вось тады і адбылася адна з апісаных вышэй начных спрэчак. Камуністы думалі, спрачаліся і шукалі лідарамі: літаральна за восем дзён, затраціўшы толькі некалькі тысяч рублёў, пабудавалі амяную сушыльную печ, якая і цяпер працуе. Пра гэтую печ варты расказаць асобна.

Ік вядома, звычайна, камерныя сушыльныя печы робіцца на паверхні фармовачнай залы, дзе яны займаюць німаля карыснай плошчы. На заводзе імя Кірава зрабіць гэта было немагчыма, месца і без таго не хапала. І вось ліцейшчыкі пабудавалі сваю печ глыбока ў зямлі, пад фармовачнай залай, перакрыўшы печ крышкамі са зваранца ністоў жалеза, паміж якімі знаходзіцца ізаляцыяны і зусім не цеплаправодны пласт шклаваты таўшчынай ў 80 сантыметраў. Як і іншыя печы, гэтая навінка працуе на каменным вугалі, на прымушовам дуці, у той жа час выдаткі паліва на яе да 30 працэнтаў менш, чым на раёнскай камернай печы.

А вынікі? Яны пераўзышлі ўсе самыя смелыя спадзяванні ліцейшчыкаў: пабудаваны імяну печ, кіраўцы сэканомілі амаль 50 квадратных метраў карыснай вытворчай плошчы цэха і на 30 працэнтаў павялічылі выпуск гатовай прадукцыі. Так, дзякуючы калектыўным пошукам, дзякуючы калектыўнай думцы, удалося вырашыць, здавалася б, невырашальную тэхнічную праблему.

Мне думаецца, што вопытам мінскіх ліцейшчыкаў-кіраўцаў па наладжанню ямыных печаў варты было б зацікавіцца, а значыць і пераняць гэты вопыт многім іншым заводам краіны.

Нямаля і іншых новаўвядзенняў украінілі ў сваім цэху ліцейшчыкі-кіраўцы за апошнія гады. Яны, напрыклад, паспяхова ўзялі арміраванае ліццё сяродных і буйных апокаў з дапамогаю заліўкі вадкім металам жалезных рашотак — каркасаў. Тым самым ліквідаваны шчыльны ў апокаў, якія давалі вялікі працэнт браку. Арміраванае ліццё павялічыла трымацельнасць апокаў, а значыць і колькасць і якасць адліваў дэталей станкоў. У творчай садружнасці з канструктарамі завода ліцейшчыкі сістэматычна дамагаюцца ліцейшчыкі і зніжэння кошту многіх адліваў пры адначасовам паліпашэнні іх якасці. Мала гэтага: прапавядаючы пошукі новага, па-наватарску падыходзячы да вырашэння тэхнічных задач, ліцейшчыкі пачалі смела ўкараць у сваёй вытворчасці хутка сокучыны фармовачныя сумесі з неаэфэктнымі металаў пры малааб'ёмнай апочнай аснасці. Гэта дапамагло скараціць тэрмін сушкі апокаў з 15—20 гадзін да... сэрвака мінут!

Асабліва шырока разгарнулася пошукі тэхнічных навін цяпер, калі калектыў ліцейнага цэха разам з усімі кіраўцамі, з усім савецкім народам натхнёна рыхтуецца да сустрэчы XXI з'езду КПСС, калі публікаваны «Кантрольныя лічыбы развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1959—1965 гады».

Падрыхтоўка да гэтых змяняльных падзей выклікала на заводзе новы працоў-

ны і творчы ўздэм. Ужо цяпер можна прынесці некаторыя, прытым дабіна немаля, вынікі гэтых дасягненняў, якія ліцейшчыкі завода сустракаюць з сэд роднай Камуністычнай партыі і 40-годдзе Савецкай Беларусі. Яшчэ ў мінулыя гады яны зацікавіліся вопытам некаторых машынабудунаўчых заводаў краіны па ўкараенню высокатэмпературнай выбіўкі гатовых адліваў. Праўда, вялікага вопыту тады яшчэ не было, былі толькі крупіцы яго, якія павярджалі, што высокатэмпературная выбіўка адліваў ліцейшчыкам немалыя выгоды. Раней, звычайна, чакалі, пакуль адлітая дэталё астыгне, а затым яе выбіваў з апокі. Цяпер гэта робіцца пры тэмпературы дэталё ў 700—800 градусаў. І адліўка не псуецца, не прыходзіць у непраходнасць ад уздзеяння халоднага паветра.

— Што можна, дэж можна, — успамінаючы аб тым часе, усміхаюцца інжынер Мілаў, — але вось як гэта робіцца? Мы пачалі першыя, яшчэ нязмедыя даследы, а самі адначасова зварнуліся па дапамогу і паруху да загадчыка кафедры ліцейнай вытворчасці Беларускага палітэхнічнага інстытута — кандыдата навуц Анатоля Міхайлавіча Дамітровіча, з якім ужо не адзін год працуюць у самым шчыльным кантакце, і ў Маскоўскім навуковадаследчым інстытуте ліцейнай тэхналогіі. І, уявіце сабе, недарма: атрымалі дапамогу! Аказалася, не толькі нас зацікавіла гэтае новаўвядзенне ў ліцейнай справе, якое абядае непамярныя выгоды многім прадпрыемствам. І ў Маскве, і ў іншых прамысловых цэнтрах таксама шукалі спосабы вырашэння гэтай праблемы. З Маскоўскага інстытута нам прыслалі апісанне тэхналагічных працэсаў некаторых з гэтых вопытаў, рэцэптуру фармовачных сумесей. Такія сумесі, як кожна, пакрывае адліўку нават і пасля выбіўкі яе з апокі, і пад кожукам з дэталё спакойна астыгае да патрэбнай тэмпературы. Пачалі і мы рабіць таксама, і — удача: есць высокатэмпературная выбіўка.

Робіцца ў гэты перадз'ездаўскія дні ў ліцейным цэху і яшчэ многа новага, вельмі патрэбнага і важнага. Тэхналогія цэха тт. Патроўскі і Логінаў зусім мадэрнізавалі двухпаліўнічуну кохельную машыну, упершыню ў гісторыі ліцейнай справы ўвёўшы ў ёй кохелі з вадзяным ахаладжэннем. Новая машына надзвычай прстая ў эксплуатацыі, забяспечвае высокую якасць адліваў і дзе заводу не менш 400 тысяч рублёў эканоміі ў год.

Удалося ліцейшчыкам нядаўна асвоіць вытворчасць мадыфікаванага чыгуну, для чаго, як вядома, патрэбна высокая тэмпература падгару металу. Задачу гэтую зноў-такі вырашылі разам — і рабочыя, і майстры, і інжынеры цэха. Сканструявалі і самі стварылі новы паветраагрэвальнік, усталявалі яго паміж двума вагранкамі так, каб ён выкарыстаў гарачыя газы, што адыходзіць з вагранчых печаў. Гэта дало магчымасць не толькі павялічыць вытворчасць вагранак у сярэднім да 25 працэнтаў, але і ўзняць вышэй тэмпературу металу на 30 градусаў пры адначасовай значнай эканоміі кошту. Паў, такім чынам, скараціў вылік кожнай паліўкі ў два—два з палавінаю разы, гэта значыць не менш, чым на адну трэць павялічыў прадукцыйнасць выкарыстанне сваіх вытворчых рэзерваў.

І ўсё гэта робіцца звычайна, простымі савецкімі людзі. Не праходзіць амаль ніводнага дня, каб хто-небудзь з ліцейшчыкаў не прышоў або да начальніка цэха тав. Мілава, або да партгара тав. Жыхарэва з зусім канкрэтнай, прадуманай прапановай.

— Думаць вось зарадзілася. Бадай, варты. Трэба было б абмеркаваць... І думаюць, і абмяркоўваюць, і зноў спрачаюцца да познага вечара, да глыбокай ночы.

...Заканчваючы расказ пра сваіх выдатных таварышаў, інжынер Мілаў на хвілінку летуценна жмурыць удумлівыя вочы, нібы хочацца яму зазірнуць у бліжэйшую будучыню, у заўтрашні дзень свайго завода, свайго шчодрага Радзімы. Ну, што ж, у гэтым няма нічога дзіўнага: без мары, якая акрылле і кліча, нашы людзі жыць не ўмеюць і не могуць. А мары ў камуніста Мілава і яго таварышаў ясныя, вяселы, чыстыя: мары пра тое, каб і краіна наша ўмацавалася і квітнела далей і далей, і каб людзі нашы з кожным днём жылі і тэпш, і багацей, і шчаслівей.

Дзея такой мары, дзея такой мэты варты і жыць, і працаваць, і дзяржаці!

Помнік Францішку Багушэвічу

Днямі на раздзіме Беларускага пісьменніка-дэмакрата Францішка Багушэвіча ў вёсцы Журавы Ашмянскага раёна адбылося адрэсчы помніка пісьменніку. На вялікую плошчу сабраліся сотні калгаснікаў сельскагаспадарчай «Перамога», «Свабода», «Рассвет», імя Багушэвіча і іншых, рабочыя і служачыя раёна.

На мітынгу выступілі сакратар райкома партыі Л. Кляшчэў, пісьменнік Янка Скрыган, начальнік абласнога Упраўлення культуры С. Панько, настаўніца сярэдняй школы Л. Пількоўская і іншыя.

З помніка павольна спадае пакрывала. Перад позіркам прысутных адрэсчы бронзавы бюст, які ўзвышаецца на гранітным пастаментае.

На адрэсчы помніка прысутнічалі аўтар бюста скульптар З. Азгур і сакратар Маладзечанскага абкома партыі С. Прытыцкі.

БЕЛТА.

На здымку: помнік Ф. Багушэвічу ў вёсцы Журавы Ашмянскага раёна. Фота С. Цокалава.

Кнігу—ў масы

Больш сямі год я працую прадаўцом кніжнага магазіна. Цяпер завочна вучусь ў Маскоўскай тэхнічнай кніжнага гандлю. Чагта ў сяброўскіх рамовах і на камсамольскіх сходах работнікаў нашай сістэмы выказваюцца слушныя навагі і прапановы аб паліпашчым прадажу літаратуры. Новыя формы і метады кніжнага гандлю ёсць нас вельмі цікавыя.

Некя ў Бабурыцку праводзіцца «Дзень кнігі» — працавалі кніжныя ларкі, былі арганізаваны літаратурныя відарыны, сустрачкі чытачоў з беларускімі пісьменнікамі, латарая. Пра гэты вельмі каштоўнае мерапрыемства добрым словам успамінаюць нашы пакупнікі. Яны прапануюць больш часта наладжваць сустрачкі з пісьменнікамі.

Прадаж кніг патрабуе ініцыятывы, творчасці. У апошнія два—тры гады нашы магазіны стварылі ў горадзе некалькі кніжных латкоў і кіёскаў, наладжаны продаж літаратуры ў некаторых харчовых і прамтаварных магазінах.

Большасць жа кніжных латкоў знаходзіцца непасрэдна на вуліцах. У ладжывае надвор'е яны не працуюць. Зімою кніжны гандаль пад адкрытым небам сабе не апраўдвае. Таму, на маю думку, варта і карысна будзе зімою ў больш буйных харчовых і прамтаварных магазінах, у фойе кінатэатраў адкрыць кніжныя латкі.

Наш магазін, як і многія іншыя, мае больш 250 пастаянных пакупнікоў. Мы цікавімся іх запатрабаваннямі, імкнемся выконваць усё заўвагі на літаратуру. Уласныя бібліятэкі ў нашым горадзе абраўцаю не толькі настаўнікі, урачы, але і рабочыя малабуйна і швейнай фабрыкі, машынабудавальнага завода і іншых прадпрыемстваў. Мы праводзім адпаведную работу з усімі пакупнікамі, каб яны набылі ўласныя бібліятэчкі. Як паказвае вопыт, у гэтай справе вельмі значнае маюць вывучэнне густу пакупнікоў і ўменне параіць патрэбную кнігу. Неабходна часта і задушына гутарыць з людзьмі, каб ведаць іх схільнасці, запатрабаванні.

У кніжных магазінах Бабурыцка забяспечаны выбар літаратуры па ўсіх галінах ведаў, ствараюцца каталогі навінак. Тут пакупнікі знаёмяцца з планами выданняў, даючычы ўсім готуючы як наш, так і іншыя кніжныя магазіны горада сістэматычна перавыконваюць планавыя заданні па продажы кніг.

Але, нажалі, не заўсёды бывае задаволены наш пакупнікі і не ўсё яшчэ ствараюцца для плейнай працы прадаўца.

У Бабурыцку ўсе тры кніжныя магазіны знаходзяцца ў цэнтры горада — па Сацыялістычнай вуліцы. Таксама ў цэнтры размешчаны амаль усё кніжныя латкі і кіёскі. Каб палепшыць забяспечанне пакупнікі прамысловымі і харчовымі таварамі, у апошнія гады адкрыта вельмі вялікая колькасць добраапрадаваных магазінаў на ўкраінскай горада. А вось калі пакупніку патрабуецца кніга, ён абавязкова павінен ездзіць за тры—пяць кіламетраў у цэнтр горада. Мала владзіцца абліжыгандаля, каб увесці добра абсталяваны будынік для кніжных магазінаў у нашым горадзе. Таму ўнікае пытанне: чаму, напрыклад, пукеркі або панчоткі павіны прадавацца ў прыгожым магазіне, а кнігі — у мала прыстасаваных для гэтага памішканнях?

Наш магазін № 2 ужо шмат год займае невялікай пакой — 15 квадратных метраў. Тут многа вільгаці і вельмі пясна. Калі неабходна па жадаанню пакупніка знайсці тую ці іншую кнігу, даводзіцца доўга лаціна па розных наліцах і пад прылажцамі, бо сістэматызацыя літаратуры няма ніякай магчымасці. Многа вольнае размаў у Бабурыцкім гарэме партыі і ў Магілёўскім абліжыгандаля аб стварэнні добрых умоў для працы нашага магазіна, ды ўсё засталася па-ранейшаму. Нядаўна вывадзілася невялікае памішканне у нашым будынку; можна было за кошт яго памяшканне ў магазін, але гэтак памішканне перадалі другой арганізацыі. У Бабурыцку будучыя многа жылых дамоў, у якіх на першых паверхах, як правіла, адкрываюцца магазіны, але толькі не кніжныя.

І яшчэ аб вельмі важным. Каб прывесці кнігі-навінкі, мы пасылаем супрацоўніка магазіна ў абласны цэнтр. На гэта ідзе шмат часу і дзяржаўных сродкаў. Ці патрэбна гэта? Вядома, не. Раіспажывася ажажылаўцаю калыцавы завод сваіх тавараў. Неабходна, каб і абліжыгандаля карыстаўся такім парадкам дастаўкі кніг у магазіны. Тады літаратура дайдзе хутчэй да пакупніка.

Нельга, вядома, уявіць сабе работніка кніжнага гандлю, які не быў бы актыўным чытачом. Але цяпер гэты выдаецца многа. У апошні раз, напрыклад, мы прынялі больш 70 назваў новых твораў. Серод іх — першыя кнігі А. Асіпенкі, У. Механа, А. Барыска і іншых маладых пісьменнікаў. Чытачы, набываючы гэтыя творы, аяртаецца да нас з пытаннем: — Аб чым тут пішацца?

Зразумела, прадавец не можа прачытаць усё 70 твораў, якіх за адзін гоідзік раз наступілі ў магазін. Таму вельмі неабходна, каб выдаецца і Галоўнае Упраўленне кніжнага гандлю Міністэрства культуры БССР забяспечылі нас спецыяльнымі плакатамі, у якіх каротка расказвалася б аб змесце 10—20 кніг-навінак. Такі плакат можна вывесіць у магазін на вядзінны месяц. Ракамоуць жа такім чынам кінафілмы. Чаму ж не выкарыстаць падобны метад для прапаганды кніг?

Вышэй гаравалася, што многія пакупнікі камплектуюць уласныя бібліятэкі. Яны не пацкадуць запаліць лішні рубель, каб набыць кнігу ў добрай вокладцы. Воны гандлю паказвае, што па-матэму аформленыя выданні ў трынальж вокладках пакупнікі набываюць больш ахвотна. Між тым, многія выдаецца часта выпускаюць у мяккай вокладцы такія кнігі, якімі пакупніку даводзіцца карыстацца сістэматычна працягам тармін. Гэта асабліва датычыць выпуску сельскагаспадарчай і палітычнай літаратуры.

Нарэшце, аб кніжных вітрынах. Трэба, на мой погляд, распрацаваць тыпавы праект кніжных паліц і вітрын, на якіх бы можна прадманстраваць перад чытачом усё налічы ў магазіне асартымент. Звычайна ж у нашых магазінах і латках такія магчымасці вельмі абмежаваныя.

Хочацца, каб да ўсіх гэтых прапановаў прыслухалася Галоўнае Упраўленне кніжнага гандлю Міністэрства культуры БССР.

Зіна МАРОЗ,
прадавец бабурыцкага кніжнага магазіна № 2.

ПІСЬМЕННІКІ—РОДНАЙ БЕЛАРУСІ

У ЧАЛВЕКА, які працуе ў літаратуры, заўсёды няма творчых намераў. Іншая справа, ці ўсё ўдаецца ажыццявіць. Аднак у плейні штодзёнага мыслення так ці інакш крышталізуецца тема, якая пратрабуе на жыццё, хоць стаць адбіткам вылучаюцца працасаў у грамадстве.

У 1958 годзе выйшаў у друку зборнік маіх аповяданяў «Дзісныя песні». Зараз мяне займае праблема ўраджайнасці беларускай аямлі і рост сацыялістычнай свядомасці нашых людзей. Хоць чагта аб гэтым падліжыцца думкамі з чытачом. Ведаю, што будзе нямамалая цяжкасць усяляка характару. Але барацьба за тэму, за сваю, так скажаць, працу — гэта барацьба за якасць літаратуры, за яе належны ўзровень, каб літаратура сапраўды магла вымясцаць сваю ролю — быць памочнікам партыі ў выхаванні савецкага чалавека. Вось з такімі намерамі я прыходжу да 40-годовай нашай прыгожай рэспублікі.

Піліп ПЕСТРАК.

У ГЭТЫХ ДНІ МЫ АЗІРАЕМСЯ НА ТЫЯ СОРАК ГАДОЎ, ЯКІ ПРАЖЫЛА Савецкая Беларусь, падагульняем нашы дасягненні. Здаралася так, што і я падагульняю свае дасягненні за гэтыя сорок год. Я збірар ўсё, што варта друку, і рыхтую двуктомнік сваіх твораў. Ніякай жа і мой кожны том будзе часцінкаю ў агульных дасягненнях нашай краіны.

Пісьму вершы і нарысы пра жыццё калгаснай вёскі, пра нашых людзей, якіх працоўнымі подзвігамі сустракаюць саркаваму гадзіну рэспублікі і XXI з'езд КПСС.

Антон БЯЛЕВІЧ.

СЕЛЕТА вільшаў у друку мой зборнік вершаў «Дзень нараджэння», у юбілейны 1959 годзе выйдзе ў друку кніжка маіх вершаў для дзяцей — «Ад вясны да вясны».

Цяпер працую над новымі вершамі пра маладзёў людзей майго пакалення, пра шчырую дружбу і каханне. Частка іх у хуткім часе павіна з'явіцца на старонках нашых часопісаў, цалкам вершы апошніх год увойдуць у кнігу лірыкі, якую я думам назваць «Заўсёды ў дарозе».

Да слаўнага юбілею нашай рэспублікі пішу нічку вершаў пра нашу Радзіму і людзей Беларусі. Задумаў і плянуў многа, толькі іх трэба хутчэй здзейсніць.

Сяргей ГРАХОЎСКІ.

Творчы партрэт Своеасаблівы талент

1918 год. Гомель, акупіраваны немцамі. Інтраменты адчуваў, што доўга заставацца тут не даждзецца, і дзікаманка вывезлі ў Германію збожжа, абсталяванне, каштоўнасці.

Вось стаць поета, а на правазе, апрача качагара-немца, нікога няма. Раніцай салаты прымаў пад аяртай машыны — аўсім ішчэ маладзю падыз клопца, але той адрозу падыз з гаечным ключом пад паравоз і, пакуль вартавыя дакурвалі чыгарты, як скарэў аямлю праваліўся!

А між тым, хлопеч, на галаву якога немцы сыпалі праклёны, у гэты час тарпока прабыраўся па беразе Сожа далей ад горада. Кожны метр гэтага берага, як і ўсё ў горадзе, быў знаёмы і блізка яму. Тут у хаціны чыгуначнага слесара Канстанціна Пукста прайшоў яго дзвясціна і гадзіны вучобы—спачатку ў двухкласным, а потым у тэхнічным аучышчылах. Тут жа напаткала яго і першае гора—пры выкананні службовых абавязкаў загінуў бацька.

Пасля заканчэння аучышчы пачаў памочнікам машыніста. І аямлю даваўся, кінуючы ўсё, хаваша ад немцаў. Але праз месяц ад інтэрнэнтаў у Гомелі не засталася і душы, а над паравозным дзю зноў увайсў чаровны сігн з сярпом і молатам, над якімі зіхцела пшканыаваа зорка.

Вярнуўшыся на свай паравоз, Рыгор Пукст з усім западлом коніцтва бярэцца за працю, праводзіць у пездках цэлыя тыдні, усім, чым можа, апамагае абудовае разбурэннаа вайной чыгуначнаа транспарту. Аднак, нягледзячы на вялікую занятасць, ён усё ж знаходзіць час і для любімай справы, аб прыхільнасці да якой ведаў амаль усё. Гэта была музыка. Яшчэ ў дзіцым былы Рыгор Пукст, злучаючы простыя і шчырыя народныя песні ў выкананні амагараў, міжволі паддаваўся заробнай удрадзе мелодыі. Сапраўдным адрывішчэ для яго было ўпершыню пачуць іх у выступленні самадзейнаа струннаа квартэта, на 1959 год апапанаваны зборнік маіх новых паэм у перакладзе на рускую мову ў выдаецца «Советский писатель» ў Маскве.

Цяпер пішу вершы і нарысы пра жыццё калгаснай вёскі, пра нашых людзей, якіх працоўнымі подзвігамі сустракаюць саркаваму гадзіну рэспублікі і XXI з'езд КПСС.

Антон БЯЛЕВІЧ.

На адымку: кампазітар Р. Пукст за працай.

1918 год. Гомель, акупіраваны немцамі. Інтраменты адчуваў, што доўга заставацца тут не даждзецца, і дзікаманка вывезлі ў Германію збожжа, абсталяванне, каштоўнасці.

Вось стаць поета, а на правазе, апрача качагара-немца, нікога няма. Раніцай салаты прымаў пад аяртай машыны — аўсім ішчэ маладзю падыз клопца, але той адрозу падыз з гаечным ключом пад паравоз і, пакуль вартавыя дакурвалі чыгарты, як скарэў аямлю праваліўся!

А між тым, хлопеч, на галаву якога немцы сыпалі праклёны, у гэты час тарпока прабыраўся па беразе Сожа далей ад горада. Кожны метр гэтага берага, як і ўсё ў горадзе, быў знаёмы і блізка яму. Тут у хаціны чыгуначнага слесара Канстанціна Пукста прайшоў яго дзвясціна і гадзіны вучобы—спачатку ў двухкласным, а потым у тэхнічным аучышчылах. Тут жа напаткала яго і першае гора—пры выкананні службовых абавязкаў загінуў бацька.

Пасля заканчэння аучышчы пачаў памочнікам машыніста. І аямлю даваўся, кінуючы ўсё, хаваша ад немцаў. Але праз месяц ад інтэрнэнтаў у Гомелі не засталася і душы, а над паравозным дзю зноў увайсў чаровны сігн з сярпом і молатам, над якімі зіхцела пшканыаваа зорка.

Вярнуўшыся на свай паравоз, Рыгор Пукст з усім западлом коніцтва бярэцца за працю, праводзіць у пездках цэлыя тыдні, усім, чым можа, апамагае абудовае разбурэннаа вайной чыгуначнаа транспарту. Аднак, нягледзячы на вялікую занятасць, ён усё ж знаходзіць час і для любімай справы, аб прыхільнасці да якой ведаў амаль усё. Гэта была музыка. Яшчэ ў дзіцым былы Рыгор Пукст, злучаючы простыя і шчырыя народныя песні ў выкананні амагараў, міжволі паддаваўся заробнай удрадзе мелодыі. Сапраўдным адрывішчэ для яго было ўпершыню пачуць іх у выступленні самадзейнаа струннаа квартэта, на 1959 год апапанаваны зборнік маіх новых паэм у перакладзе на рускую мову ў выдаецца «Советский писатель» ў Маскве.

Цяпер пішу вершы і нарысы пра жыццё калгаснай вёскі, пра нашых людзей, якіх працоўнымі подзвігамі сустракаюць саркаваму гадзіну рэспублікі і XXI з'езд КПСС.

Антон БЯЛЕВІЧ.

1918 год. Гомель, акупіраваны немцамі. Інтраменты адчуваў, што доўга заставацца тут не даждзецца, і дзікаманка вывезлі ў Германію збожжа, абсталяванне, каштоўнасці.

Вось стаць поета, а на правазе, апрача качагара-немца, нікога няма. Раніцай салаты прымаў пад аяртай машыны — аўсім ішчэ маладзю падыз клопца, але той адрозу падыз з гаечным ключом пад паравоз і, пакуль вартавыя дакурвалі чыгарты, як скарэў аямлю праваліўся!

А між тым, хлопеч, на галаву якога немцы сыпалі праклёны, у гэты час тарпока прабыраўся па беразе Сожа далей ад горада. Кожны метр гэтага берага, як і ўсё ў горадзе, быў знаёмы і блізка яму. Тут у хаціны чыгуначнага слесара Канстанціна Пукста прайшоў яго дзвясціна і гадзіны вучобы—спачатку ў двухкласным, а потым у тэхнічным аучышчылах. Тут жа напаткала яго і першае гора—пры выкананні службовых абавязкаў загінуў бацька.

Пасля заканчэння аучышчы пачаў памочнікам машыніста. І аямлю даваўся, кінуючы ўсё, хаваша ад немцаў. Але праз месяц ад інтэрнэнтаў у Гомелі не засталася і душы, а над паравозным дзю зноў увайсў чаровны сігн з сярпом і молатам, над якімі зіхцела пшканыаваа зорка.

Вярнуўшыся на свай паравоз, Рыгор Пукст з усім западлом коніцтва бярэцца за працю, праводзіць у пездках цэлыя тыдні, усім, чым можа, апамагае абудовае разбурэннаа вайной чыгуначнаа транспарту. Аднак, нягледзячы на вялікую занятасць, ён усё ж знаходзіць час і для любімай справы, аб прыхільнасці да якой ведаў амаль усё. Гэта была музыка. Яшчэ ў дзіцым былы Рыгор Пукст, злучаючы простыя і шчырыя народныя песні ў выкананні амагараў, міжволі паддаваўся заробнай удрадзе мелодыі. Сапраўдным адрывішчэ для яго было ўпершыню пачуць іх у выступленні самадзейнаа струннаа квартэта, на 1959 год апапанаваны зборнік маіх новых паэм у перакладзе на рускую мову ў выдаецца «Советский писатель» ў Маскве.

Цяпер пішу вершы і нарысы пра жыццё калгаснай вёскі, пра нашых людзей, якіх працоўнымі подзвігамі сустракаюць саркаваму гадзіну рэспублікі і XXI з'езд КПСС.

Антон БЯЛЕВІЧ.

1918 год. Гомель, акупіраваны немцамі. Інтраменты адчуваў, што доўга заставацца тут не даждзецца, і дзікаманка вывезлі ў Германію збожжа, абсталяванне, каштоўнасці.

Вось стаць поета, а на правазе, апрача качагара-немца, нікога няма. Раніцай салаты прымаў пад аяртай машыны — аўсім ішчэ маладзю падыз клопца, але той адрозу падыз з гаечным ключом пад паравоз і, пакуль вартавыя дакурвалі чыгарты, як скарэў аямлю праваліўся!

А між тым, хлопеч, на галаву якога немцы сыпалі праклёны, у гэты час тарпока прабыраўся па беразе Сожа далей ад горада. Кожны метр гэтага берага, як і ўсё ў горадзе, быў знаёмы і блізка яму. Тут у хаціны чыгуначнага слесара Канстанціна Пукста прайшоў яго дзвясціна і гадзіны вучобы—спачатку ў двухкласным, а потым у тэхнічным аучышчылах. Тут жа напаткала яго і першае гора—пры выкананні службовых абавязкаў загінуў бацька.

Пасля заканчэння аучышчы пачаў памочнікам машыніста. І аямлю даваўся, кінуючы ўсё, хаваша ад немцаў. Але праз месяц ад інтэрнэнтаў у Гомелі не засталася і душы, а над паравозным дзю зноў увайсў чаровны сігн з сярпом і молатам, над якімі зіхцела пшканыаваа зорка.

Вярнуўшыся на свай паравоз, Рыгор Пукст з усім западлом коніцтва бярэцца за працю, праводзіць у пездках цэлыя тыдні, усім, чым можа, апамагае абудовае разбурэннаа вайной чыгуначнаа транспарту. Аднак, нягледзячы на вялікую занятасць, ён усё ж знаходзіць час і для любімай справы, аб прыхільнасці да якой ведаў амаль усё. Гэта была музыка. Яшчэ ў дзіцым былы Рыгор Пукст, злучаючы простыя і шчырыя народныя песні ў выкананні амагараў, міжволі паддаваўся заробнай удрадзе мелодыі. Сапраўдным адрывішчэ для яго было ўпершыню пачуць іх у выступленні самадзейнаа струннаа квартэта, на 1959 год апапанаваны зборнік маіх новых паэм у перакладзе на рускую мову ў выдаецца «Советский писатель» ў Маскве.

Цяпер пішу вершы і нарысы пра жыццё калгаснай вёскі, пра нашых людзей, якіх працоўнымі подзвігамі сустракаюць саркаваму гадзіну рэспублікі і XXI з'езд КПСС.

Антон БЯЛЕВІЧ.

1918 год. Гомель, акупіраваны немцамі. Інтраменты адчуваў, што доўга заставацца тут не даждзецца, і дзікаманка вывезлі ў Германію збожжа, абсталяванне, каштоўнасці.

Вось стаць поета, а на правазе, апрача качагара-немца, нікога няма. Раніцай салаты прымаў пад аяртай машыны — аўсім ішчэ маладзю падыз клопца, але той адрозу падыз з гаечным ключом пад паравоз і, пакуль вартавыя дакурвалі чыгарты, як скарэў аямлю праваліўся!

А між тым, хлопеч, на галаву якога немцы сыпалі праклёны, у гэты час тарпока прабыраўся па беразе Сожа далей ад горада. Кожны метр гэтага берага, як і ўсё ў горадзе, быў знаёмы і блізка яму. Тут у хаціны чыгуначнага слесара Канстанціна Пукста прайшоў яго дзвясціна і гадзіны вучобы—спачатку ў двухкласным, а потым у тэхнічным аучышчылах. Тут жа напаткала яго і першае гора—пры выкананні службовых абавязкаў загінуў бацька.

Пасля заканчэння аучышчы пачаў памочнікам машыніста. І аямлю даваўся, кінуючы ўсё, хаваша ад немцаў. Але праз месяц ад інтэрнэнтаў у Гомелі не засталася і душы, а над паравозным дзю зноў увайсў чаровны сігн з сярпом і молатам, над якімі зіхцела пшканыаваа зорка.

Вярнуўшыся на свай паравоз, Рыгор Пукст з усім западлом коніцтва бярэцца за працю, праводзіць у пездках цэлыя тыдні, усім, чым можа, апамагае абудовае разбурэннаа вайной чыгуначнаа транспарту. Аднак, нягледзячы на вялікую занятасць, ён усё ж знаходзіць час і для любімай справы, аб прыхільнасці да якой ведаў амаль усё. Гэта была музыка. Яшчэ ў дзіцым былы Рыгор Пукст, злучаючы простыя і шчырыя народныя песні ў выкананні амагараў, міжволі паддаваўся заробнай удрадзе мелодыі. Сапраўдным адрывішчэ для яго было ўпершыню пачуць іх у выступленні самадзейнаа струннаа квартэта, на 1959 год апапанаваны зборнік маіх новых паэм у перакладзе на рускую мову ў выдаецца «Советский писатель» ў Маскве.

Цяпер пішу вершы і нарысы пра жыццё калгаснай вёскі, пра нашых людзей, якіх працоўнымі подзвігамі сустракаюць саркаваму гадзіну рэспублікі і XXI з'езд КПСС.

Антон БЯЛЕВІЧ.

1918 год. Гомель, акупіраваны немцамі. Інтраменты адчуваў, што доўга заставацца тут не даждзецца, і дзікаманка вывезлі ў Германію збожжа, абсталяванне, каштоўнасці.

Вось стаць поета, а на правазе, апрача качагара-немца, нікога няма. Раніцай салаты прымаў пад аяртай машыны — аўсім ішчэ маладзю падыз клопца, але той адрозу падыз з гаечным ключом пад паравоз і, пакуль вартавыя дакурвалі чыгарты, як скарэў аямлю праваліўся!

А між тым, хлопеч, на галаву якога немцы сыпалі праклёны, у гэты час тарпока прабыраўся па беразе Сожа далей ад горада. Кожны метр гэтага берага, як і ўсё ў горадзе, быў знаёмы і блізка яму. Тут у хаціны чыгуначнага слесара Канстанціна Пукста прайшоў яго дзвясціна і гадзіны вучобы—спачатку ў двухкласным, а потым у тэхнічным аучышчылах. Тут жа напаткала яго і першае гора—пры выкананні службовых абавязкаў загінуў бацька.

Пасля заканчэння аучышчы пачаў памочнікам машыніста. І аямлю даваўся, кінуючы ўсё, хаваша ад немцаў. Але праз месяц ад інтэрнэнтаў у Гомелі не засталася і душы, а над паравозным дзю зноў увайсў чаровны сігн з сярпом і молатам, над якімі зіхцела пшканыаваа зорка.

Вярнуўшыся на свай паравоз, Рыгор Пукст з усім западлом коніцтва бярэцца за працю, праводзіць у пездках цэлыя тыдні, усім, чым можа, апамагае абудовае разбурэннаа вайной чыгуначнаа транспарту. Аднак, нягледзячы на вялікую занятасць, ён усё ж знаходзіць час і для любімай справы, аб прыхільнасці да якой ведаў амаль усё. Гэта была музыка. Яшчэ ў дзіцым былы Рыгор Пукст, злучаючы простыя і шчырыя народныя песні ў выкананні амагараў, міжволі паддаваўся заробнай удрадзе мелодыі. Сапраўдным адрывішчэ для яго было ўпершыню пачуць іх у выступленні самадзейнаа струннаа квартэта, на 1959 год апапанаваны зборнік маіх новых паэм у перакладзе на рускую мову ў выдаецца «Советский писатель» ў Маскве.

Цяпер пішу вершы і нарысы пра жыццё калгаснай вёскі, пра нашых людзей, якіх працоўнымі подзвігамі сустракаюць саркаваму гадзіну рэспублікі і XXI з'езд КПСС.

Антон БЯЛЕВІЧ.

1918 год. Гомель, акупіраваны немцамі. Інтраменты адчуваў, што доўга заставацца тут не даждзецца, і дзікаманка вывезлі ў Германію збожжа, абсталяванне, каштоўнасці.

Вось стаць поета, а на правазе, апрача качагара-немца, нікога няма. Раніцай салаты прымаў пад аяртай машыны — аўсім ішчэ маладзю падыз клопца, але той адрозу падыз з гаечным ключом пад паравоз і, пакуль вартавыя дакурвалі чыгарты, як скарэў аямлю праваліўся!

А між тым, хлопеч, на галаву якога немцы сыпалі праклёны, у гэты час тарпока прабыраўся па беразе Сожа далей ад горада. Кожны метр гэтага берага, як і ўсё ў горадзе, быў знаёмы і блізка яму. Тут у хаціны чыгуначнага слесара Канстанціна Пукста прайшоў яго дзвясціна і гадзіны вучобы—спачатку ў двухкласным, а потым у тэхнічным аучышчылах. Тут жа напаткала яго і першае гора—пры выкананні службовых абавязкаў загінуў бацька.

Пасля заканчэння аучышчы пачаў памочнікам машыніста. І аямлю даваўся, кінуючы ўсё, хаваша ад немцаў. Але праз месяц ад інтэрнэнтаў у Гомелі не засталася і душы, а над паравозным дзю зноў увайсў чаровны сігн з сярпом і молатам, над якімі зіхцела пшканыаваа зорка.

Вярнуўшыся на свай паравоз, Рыгор Пукст з усім западлом коніцтва бярэцца за працю, праводзіць у пездках цэлыя тыдні, усім, чым можа, апамагае абудовае разбурэннаа вайной чыгуначнаа транспарту. Аднак, нягледзячы на вялікую занятасць, ён усё ж знаходзіць час і для любімай справы, аб прыхільнасці да якой ведаў амаль усё. Гэта была музыка. Яшчэ ў дзіцым былы Рыгор Пукст, злучаючы простыя і шчырыя народныя песні ў выкананні амагараў, міжволі паддаваўся заробнай удрадзе мелодыі. Сапраўдным адрывішчэ для яго было ўпершыню пачуць іх у выступленні самадзейнаа струннаа квартэта, на 1959 год апапанаваны зборнік маіх новых паэм у перакладзе на рускую мову ў выдаецца «Советский писатель» ў Маскве.

Цяпер пішу вершы і нарысы пра жыццё калгаснай вёскі, пра нашых людзей, якіх працоўнымі подзвігамі сустракаюць саркаваму гадзіну рэспублікі і XXI з'езд КПСС.

Антон БЯЛЕВІЧ.

1918 год. Гомель, акупіраваны немцамі. Інтраменты адчуваў, што доўга заставацца тут не даждзецца, і дзікаманка вывезлі ў Германію збожжа, абсталяванне, каштоўнасці.

Вось стаць поета, а на правазе, апрача качагара-немца, нікога няма. Раніцай салаты прымаў пад аяртай машыны — аўсім ішчэ маладзю падыз клопца, але той адрозу падыз з гаечным ключом пад паравоз і, пакуль вартавыя дакурвалі чыгарты, як скарэў аямлю праваліўся!

А між тым, хлопеч, на галаву якога немцы сыпалі праклёны, у гэты час тарпока прабыраўся па беразе Сожа далей ад горада. Кожны метр гэтага берага, як і ўсё ў горадзе, быў знаёмы і блізка яму. Тут у хаціны чыгуначнага слесара Канстанціна Пукста прайшоў яго дзвясціна і гадзіны вучобы—спачатку ў двухкласным, а потым у тэхнічным аучышчылах. Тут жа напаткала яго і першае гора—пры выкананні службовых абавязкаў загінуў бацька.

Пасля заканчэння аучышчы пачаў памочнікам машыніста. І аямлю даваўся, кінуючы ўсё, хаваша ад немцаў. Але праз месяц ад інтэрнэнтаў у Гомелі не засталася і душы, а над паравозным дзю зноў увайсў чаровны сігн з сярпом і молатам, над якімі зіхцела пшканыаваа зорка.

Вярнуўшыся на свай паравоз, Рыгор Пукст з усім западлом коніцтва бярэцца за працю, праводзіць у пездках цэлыя тыдні, усім, чым можа, апамагае абудовае разбурэннаа вайной чыгуначнаа транспарту. Аднак, нягледзячы на вялікую занятасць, ён усё ж знаходзіць час і для любімай справы, аб прыхільнасці да якой ведаў амаль усё. Гэта была музыка. Яшчэ ў дзіцым былы Рыгор Пукст, злучаючы простыя і шчырыя народныя песні ў выкананні амагараў, міжволі паддаваўся заробнай удрадзе мелодыі. Сапраўдным адрывішчэ для яго было ўпершыню пачуць іх у выступленні самадзейнаа струннаа квартэта, на 1959 год апапанаваны зборнік маіх новых паэм у перакладзе на рускую мову ў выдаецца «Советский писатель» ў Маскве.

Цяпер пішу вершы і нарысы пра жыццё калгаснай вёскі, пра нашых людзей, якіх працоўнымі подзвігамі сустракаюць саркаваму гадзіну рэспублікі і XXI з'езд КПСС.

Антон БЯЛЕВІЧ.

1918 год. Гомель, акупіраваны немцамі. Інтраменты адчуваў, што доўга заставацца тут не даждзецца, і дзікаманка вывезлі ў Германію збожжа, абсталяванне, каштоўнасці.

Вось стаць поета, а на правазе, апрача качагара-немца, нікога няма. Раніцай салаты прымаў пад аяртай машыны — аўсім ішчэ маладзю падыз клопца, але той адрозу падыз з гаечным ключом пад паравоз і, пакуль вартавыя дакурвалі чыгарты, як скарэў аямлю праваліўся!

А між тым, хлопеч, на галаву якога немцы сыпалі праклёны, у гэты час тарпока прабыраўся па беразе Сожа далей ад горада. Кожны метр гэтага берага, як і ўсё ў горадзе, быў знаёмы і блізка яму. Тут у хаціны чыгуначнага слесара Канстанціна Пукста прайшоў яго дзвясціна і гадзіны вучобы—спачатку ў двухкласным, а потым у тэхнічным аучышчылах. Тут жа напаткала яго і першае гора—пры выкананні службовых абавязкаў загінуў бацька.

Пасля заканчэння аучышчы пачаў памочнікам машыніста. І аямлю даваўся, кінуючы ўсё, хаваша ад немцаў. Але праз месяц ад інтэрнэнтаў у Гомелі не засталася і душы, а над паравозным дзю зноў увайсў чаровны сігн з сярпом і молатам, над якімі зіхцела пшканыаваа зорка.

Вярнуўшыся на свай паравоз, Рыгор Пукст з усім западлом коніцтва бярэцца за працю, праводзіць у пездках цэлыя тыдні, усім, чым можа, апамагае абудовае разбурэннаа вайной чыгуначнаа транспарту. Аднак, нягледзячы на вялікую занятасць, ён усё ж знаходзіць час і для любімай справы, аб прыхільнасці да якой ведаў амаль усё. Гэта была музыка. Яшчэ ў дзіцым былы Рыгор Пукст, злучаючы простыя і шчырыя народныя песні ў выкананні амагараў, міжволі паддаваўся заробнай удрадзе мелодыі. Сапраўдным адрывішчэ для яго было ўпершыню пачуць іх у выступленні самадзейнаа струннаа квартэта, на 1959 год апапанаваны зборнік маіх новых паэм у перакладзе на рускую мову ў выдаецца «Советский писатель» ў Маскве.

Цяпер

Недахопы патрэбнага выдання

Многія праблемы беларускага мовазнаўства, у тым ліку і пытанне аб узамеастварэнні рускай і беларускай моваў, даўно чакаюць свайго вырашэння. Таму нельга не адзначыць як прыкладна 10 гаў вышук выдавецтва Акадэміі Наук БССР кнігі М. Крукоўскага «Рускі лексічны ўплыў на сучасную беларускую літаратурную мову».

Як вядома, з далёкіх часоў беларуская мова развіваецца ў цесным узамеастварэнні з вялікай рускай мовай, пад яе ўплывам. Аднак у дакастрычніцкі перыяд гэты ўплыў адбываўся ў неспрыяльных умовах. У кнізе ўказваюцца прычыны, якія тады тармазілі працэс абліжэння гэтых братніх усходнеславянскіх моваў.

Пасля Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі, калі ў Савецкай краіне былі ліквідаваны нацыянальныя супрацьпачыні і ўзямні неадарваны паміж народамі, стварыліся спрыяльныя ўмовы для развіцця моваў. Аўтар кнігі падкрэслівае асабліва важную ролю вялікай рускай мовы ў справе развіцця і абліжэння ў будучым моваў народаў СССР. Побач з гэтым ўказваюцца на розныя формы узамеастварэння паміж нацыянальнымі мовамі ў залежнасці ад блізкасці іх структуры — слоўніковага складу, граматычнага ладу, тыпаў слоўзварвання.

Паколькі ж руская і беларуская мовы адносяцца да адной моўнай групы, то іх узамеастварэнне, уплыў першай, як больш багатай і развітай, на другую працяглае вельмі яскрава, асабліва ў сферы лексікі — найбольш рухомага элементу мовы.

М. Крукоўскі выкарыстаў багаты тэарэтычны матэрыял савецкага, рускага і замежнага мовазнаўства і ў сваёй кнізе на існаванне над лексікай беларускай літаратурнай мовы паказвае шляхі яе ўзбагачэння і развіцця пад дабраўплывам уплываў рускай лексікі, асабліва ў паслякастрычніцкі перыяд калі паміж братнімі рускім і беларускім народамі ўсталяваліся самыя шырокія грамадска-палітычныя, навуковыя і культурныя сувязі.

Вялікі раздзел кнігі прысвечаны аналізу слоў рускага паходжання, запозычаных беларускай мовай. На аснове гэтага тыпу лексікі аўтар устанаўлівае тры формы запозычэння: непасрэднае запозычэнне, калі, пераходзіць тып паміж непасрэднымі запозычэннямі і калыкамі.

Разглядаюцца шэраг груп непасрэдных запозычэнняў у рускай мове. Цікавыя назіранні зроблены ў пытанні калыкавання, г. зн. утварэння беларускіх слоў па ўзору адпаведных рускіх. Указваюцца на дзве формы калек: 1) калыкі структурныя, якія ўзбагачаюць мову колькасцю; 2) калыкі сансавыя, якія ўзбагачаюць слоўніковыя састаў якаясь, г. зн. надаюць словам новае значэнне. Блізкасць рускай і беларускай моваў спрыяе ўтварэнню новых форм запозычэння, у прыватнасці так званых яноўных калек.

Прааналізаваўшы ўсе формы вытворных калек, аўтар заключае, што «пры калыкаванні, гэта значыць пры рэалізацыі запозычэння з рускай мовы ўнутранай формай лаўнага слова (значэння), стылістычных асаблівасцей».

Беларуская мова прасяе ў ход увес свой багаты і магутны арсенал словаўтваральных сродкаў і пры гэтым на сваіх уласных унутраных словаўтваральных законах, хоць па сваёй семантыцы беларуская калыкі разнастайныя, усё ж у вялікай большасці яны адносяцца, як і непасрэднае запозычэнне, да так званых калычных слоў і спецыяльных тэрмінаў.

Значнае месца адведзена ў кнізе разгляду слоў інашмоўнага паходжання (у большасці сваёй неславянскага), запозычаных беларускай мовай праз рускую. Прааналізаваўшы асобныя групы запозычэнняў — словам спрадвечна рускія і словам інашмоўнага паходжання, запозычаныя: усе арэарынары, сумна, бешчан людзі не жывуць і каханьне, а толькі выконваюць даручэння ім ролі закаханых. А далей яшчэ горш.

Віна за праражкі, якія даліся ў трактарыстах Алексееў Лябач, узорачыцца пошню, падае на Грышку: «бада вое» — прышчыпкі сінць за працый падчас; — гаворыць на сходах аграном Семён, ад якім мы ведаем, што ён «стаўшчынок»; папершыя, і страсны амаатар гаваркі, і другога. Валіячкіна паверла хлусі, і ў яе каханні да Грышкі загучалі ноты трагічнай неперарадлівасці ўсё праз тыя ж зашчасныя агрэхі:

Яны леглі клімамі
Паміж ёй і намі.
Яны леглі мяжю
Паміж ёй і мною,
Яны сталі сцяною
Перад марай маёю, —

распячана, амаць у адзі, гаворыць герой паэмы, але мы яму не спачуваем, бо проста не верым у магчымасць такіх «страгедый».

Вядома, праца займае агромністае месца ў жыцці савецкага чалавека; па тым, як чалавек ставіцца да працы, мы маркюем яго характары ў поэм. Аднак, не існуе ў нашым жыцці той прастацінай і механічнай залежнасці самых інтэтных прац, якую чалавек ад яго працоўных спраў, якую чамусьці хоча ўсталяваць У. Я. Навіцкі; гэтая залежнасць больш складаная, алгарытмаваная матывамі асабістага парадку. Толькі ў пародычных можах пацучы такія прывычкі: ты мне падабешся як хлопца — раз і як прышчыпкі — два...

Так выглядае каханне ў паэме «Вясновыя бароны». Выглядае, скажам права, не вельмі прыналі: збедна і неглыбока. З боку псалогічнага зместу выклікае сур'ёзныя праражэнні і другое каханне, навуковае ў паэме, — каханне паміж рахунавадом Лябач і трактарыстам Алексеем. Сам па сабе характар Алексееў азначае нам не столькі складаным, як гэта было ў амаатар аўтарам, колькі нявысцеленым і псалогічным адносінам. Узятыя ў сувязь, не даюць уяўлення аб чалавеку ўсе супрацьпачыні якасці трактарыста. То ён спакушае, як не спыніўшы нават перад полдасцю ў зачыненні за Лябач, то ён выкарадымі і сумленны чалавек, які выгарадавае свайго напарніка ад злосных па-

чынаў беларускай мовай пры пасярэдніцтве рускай, аўтар робіць вывад, што ўсе яны па сваёй граматычна-семантычнай структуры належыць да катэгорыі «слэўнаваў» і ў большасці сваёй з'яўляюцца назоўнікамі.

З вышэйпазачанымі палажэннямі і вывадамі М. Крукоўскага нельга не згадаць: яны ў большай ці меншай ступені абгрунтаваны слоўніковым матэрыялам, які разглядаецца. Праўда, у некаторых вывадах назіраецца пэўная непаспеласць або недастаткова абгрунтаванасць. Так, напрыклад, на старонцы 20-й ўказваюцца, што слова «аўторак» «яна не запозычана», а на 28-й старонцы чытаем: «аб запозычэнні яго (слова «аўторак») з рускай мовы гаворыць наўрад ці можна».

Непраўмае і сцвярджэнне аўтара кнігі аб тым, што спецыяльным навуковым тэрмінам інашмоўнага паходжання «у літаратурнай беларускай мове не пашыраны і ў масе (падкрэслена намі — М. Я.)» сваёй выходзяць за межы літаратурнай (М. Я.) мовы. Паўстае пытанне: а дзе ж тады яны ўжываюцца, магчыма, у дыялектах? Вядома, не. Далей аўтар прыводзіць «найбольш вядомыя» з гэтых слоў, і іх назічаем каля тысячы. Аднак гэта шчыльней не поўны пералік тых спецыяльных навуковых тэрмінаў інашмоўнага паходжання, якія запозычаны праз рускую мову і ўжываюцца ў беларускай літаратурнай мове, асабліва ў навукова-тэхнічнай, медыцынскай і да т. п.

Дарэна тое, што аўтарам амаль не ўлічаны апошнія змены і словаўтварэнні ў беларускай лексіцы, не выкарыстаны навінкі навуковай і мастацкай літаратуры, багаче гутарковай мовы нашай інтэлігенцы, рабочага класа, а пад разгляд узяты ў асноўным моўны матэрыял руска-беларускага слоўніка, які, як адзначалася ўжо ў агульным, не пазаўважаны істотных недахопаў.

З прычынай гэтага многае ў кнізе выклікае паражэнне. Так, напрыклад, аўтар сцвярджае, што запозычана з рускай мовы слова «башмак» у беларускай мове ўжываецца толькі ў значэнні тэхнічнага тэрміна. Вядома ж, што гэтае слова сустракаецца ў штодзёнай гутарковай мове (не ў дыялектах!) і ў значэнні абутку, пераважна дрэнага. Знаходзім яго і ў літаратуры: вядома апавяданне М. Лынькова «Дзіцячы башмачок». Або ўзяць слова «слухач». Сустракаецца яно не толькі як горны тэрмін, а трымаўла ўвайшло ў беларускую літаратурную мову ў якасці сельскагаспадарчага тэрміна, значна звышшым ўжыванне слова «яма». Не па аднаму якому-небудзь значэнню спецыяльнага тэрміна, як гэта ўказваюцца ў працы М. Крукоўскага, маюць словы «спачка», «прыслуга», «кастыль», «балван», «варонка» і інш. І калі, скажам, слова «кастыль» яшчэ рэдка сустракаецца ў літаратуры ў прамым значэнні, яго ў поўнай падставы можна лічыць літаратурным: абсалютна большасць уся слаба беларускага народа гаворыць «кастыль», а не «мыльціца».

У той жа час нельга згадаць са сцвярджэннем, што запозычаны з рускай мовы словы «грабні» і «грабкоў» ў значэнні тэхнічных і фізікультурнага тэрмінаў цягнуць за сабой і словы «грабля», «грабці» і іншыя са значэннем «вяславальны». У абгрунтаванне свайго вываду М. Крукоўскі спасылкаецца на беларускую спартыўную літаратуру. Беспамяткова будзе сказаць, што «грабля», «грабці» са значэнні «вяславанне», «вясляр» часам сустракаюцца ў беларускіх спартыўных выданнях проста на недагледу, а магчыма, і з прычыны недастатковага ведання беларускай мовы тымі таварышамі, якія рэдагуюць пераклады з рускай мовы.

Калі ж пайсці па такім шляху даследавання, то ўсё ўжытыя М. Крукоўскім у

кнізе (у аўтарскай мове) рускімі і няправільна ўтворанымі калыкамі таксама трэба аднесці да беларускай літаратурнай мовы. Вось некаторыя з іх: вярней (у сэнсе правільней), абшырнае (вялікае), прашлае (мінулае), неадбаны (неадбачаны), старана (бок), следаваць (ісці), наступная (наступная), дзяржывадат (дзяржывадавецтва), прадакстрычніцкі (перадакстрычніцкі), аінфотвораны (новаўтвораны).

Выклікае паражэнне і сцвярджэнне аб тым, што ў беларускай літаратурнай мове ўжываюцца словы «прыемлема», «прыемлемасць», «прыемлемы». Тут аўтар, відавочна, ішоў ад руска-беларускага слоўніка, які чамусьці дапусціў ужыванне такіх форм. Але ж, акрамя слоўніка, іх у літаратуры больш не знайдзеш: тут яны маюць форму «прыёмальны», «прыёмальнасць», «прыёмальны», якая поўнасьцю адпавядае нормам беларускага словаўтварэння.

У ліку слоў, якія пад уплывам рускай мовы змянілі ці пашырылі сваё значэнне, у кнізе прыводзіцца і слова «галіна» як пэўна сфера ведаў, дзейнасці, які-небудзь від навук, мастацтва і г. д. Гэта зусім няправільна. Але ж, як іх лічыць, сам аўтар ужывае слова «вобласць» у сэнсе галіна, сфера (гл. стар. 76, 158). (Далей у артыкуле лічыць у дужках абазначыць старонкі кнігі).

Вельмі непрыемна бачыць у кнізе такія выразы: «Сабесе» уяўляе сабою складанаскарочанае слова» (70), «Слова ўяўляе сабою... адзінаства гуку і азначэння» (17) і да т. п. Такіх выказаў у кнізе многа. Ішчэ горш, калі ад гэтага дзеяслова ўтвораны дзеяпрыметнік незалежнага стану: «...павет слёў, уяўляючых вялікую цікавасць» (21). Аднак аўтар і ў гэтым пытанні не верыць сам сабе: у некаторых выпадках у такім значэнні ўжыта слова «прадстаўляць». Напрыклад: «Іно (пытанне) прадстаўляе сабой частку вялікай праблемы» (3). Тут, як і ў многіх іншых выпадках, лепш за ўсё ўжыць слова «з'яўляецца» і кірэмы ім назоўнік паставіць у творным склоне.

Непаспелымі аўтар кнігі і са словам «састаў»: сустракаюцца выразы «слоўніковы састаў» і «слоўніковы склад»; замест слова «сць» амаль ва ўсіх выпадках сустракаем «маецца».

Ішчэ больш крыўдна за неўласцівае беларускай мове выраз, напісаны ўжытыя словы. Так, у кнізе чытаем: «Наша развіваюцца» і «Ідуць наперад жыццё» (157). «...найбольш часта ўжываемыя і, значыць, найбольш трымаўла ўвайшоўшы» ў склад беларускай лексікі з'яўляюцца...» (76), «да семантычных гняздаў» (29), суплыў, які амаль не існаваў беларускай мовы» (22, 57).

Кніга М. Крукоўскага разлічана на шырокае кола чытачоў. Яна можа быць выкарыстана выкладчыкамі вышэйшых навучальных устаноў і студэнтамі, настаўнікамі і работнікамі друку. Гэта накладвала на аўтара, а таксама на рэдактара А. Жураўскага вялікую адказнасць за правільнасць і дакладнасць вывадаў і палажэнняў, адназначнасьць мовы.

Беларуская літаратурная мова ў апошні час стала больш нармалізаванай, узбагачалася лексічна. Увядзеныя з 1 студзеня 1958 г. у беларускі правапіс некаторыя ўдакладненні і частковыя змены ў многіх літэраўрафарграфічных знаках, наблізілі напісанне да жывой гутарковай мовы шырокай слаба беларускага народа, павысілі культуру лісьма. У сувязі з гэтым адзначаным вышэй недахопамі кнігі вельмі непажадана для навуковай працы, а тым больш для працы на пытаннях мовы.

Наогул, варты адзначыць, што рэдактарам выдавецтва Акадэміі Наук БССР працаваў быць больш патрабавальнымі да калычных мовы, таму што пэўна моўная нехайнасць назіраецца і ў іншых акадэмічных выданнях.

М. ЯРАШЭВІЧ.

Мастаку Я. Зайцаву — 50 год Прывітанне ад праўлення Саюза мастакоў БССР

Дарагі Яўген Аляксеевіч!
Калектыў мастакоў Беларускай рэспублікі і саюзнікі з Вашым 50-годдзем з дня народжэння 125-годдзем творчай дзейнасці.
Шырокая грамадская Беларусь ведае Вас як таленавітага мастака, які наважна адстоівае ў сваёй творчасці праясціўшы ідэй і прычым сацыялістычнага рэалізму, партыйнасці мастацтва.
Створанні Вамі за чэрць стагоддзя творы на ваенна-історыічэскай тэме, якія ўслаўляюць гераізм і мужнасць савецкага народа і яго самаадданую ірмю працы, пайзажы, якія адлюстравалі прыгажосць беларускай прыроды, уявілі ў скарбніцу нашай нацыянальнай культуры.
Жадаем Вам, дарагі Яўген Аляксеевіч, многі год жыцця, добрага здароўя і новых творчых поспехаў у Вашай плённай дзейнасці на карысць нашай вялікай Радзімы.

ПРАВЛЕННЕ САЮЗА МАСТАКОЎ БССР.

Мастак Я. Зайцаў. «Будаўніцтва моста».

Маргамакс і культура абласнога цэнтара

Летам на пляцоўцы, якая прымыкае да Савецкай плошчы Гродна, са здзіўляючай хуткасцю вырастае будынак, падобнае да вельварнай бочкі. Побач з'явілася будынак з надпісам «Каса». Праз рэдактару ўхваляваны жаночы галас абласці, што жыхары горада абавязаны наведваць «адзіны ў сваім родзе», «непаўторны» атракцыён-прадстаўленне, у якім сачытак чалавек, а затым мядзведзь на матэрыялах сядзяць па сцяне. Жаночы галас змяніла мелодыя слаўтай «Чырвонай розачкі», якая з таго часу на працягу двух месяцаў няспынна гучала на цэнтральнай плошчы Гродна.

Глядач паваліў да атракцыёна. Што ж, нічога ў гэтым дронага няма. Праўда, мядзведзь па сцяне не ездзіць, ён толькі пакатваецца ў атамобільчыку на падлозе, але і так цікава белгладзецца матэрыялкам на вертыкальнай сцяне! Сумна іншае. Радыё атракцыён пераўраўся ў падазею для абласнога цэнтара, які мае старадаўнюю культурную традыцыю. У бяздонную бочку на цэнтральнай плошчы Гродна трапіла не адна тысяча рублёў з кішэня глядачоў.

Можна, вясень прынесла што-небудзь новае, цікавае ў культурныя адносіны? — 7—8 лістапада ў Гродна дзейнічаў нейкі «Маргамакс з асістэнтамі і ліліпутамі». Гэтае «непаўторнае» віднішча «удала» гарманіраваць з дэбютам выканаўцы цыганскіх рамансаў і нумарамі каўказскага кулпытэста.

Нельга сказаць, што ў святочныя дні ў горадзе зусім не было куды ішчы. Абласны драматычны тэатр паказаў прам'е «Прадвечнае дажджы» і «Чаму феаіаюцца на зоркі». У трох кінаатражах дамастраналіся фільмы. У некаторых клубах наладжваліся танцы. І ўсе гэтыя мерапрыемствы ахапілі ў лепшым выпадку 4 тысячы чалавек. А ў горадзе — тысячы вясельніц! Ды кожная сам я святонны дзень ікнулася адначыць па-спраўду! Вось і пацягнулі людзі ка-радой да рэстаранаў; добра — іх у Гродна няма, ды і шмалды ўрачышчы і багачейшы, чым у клубах (між іншым, у перадсвятонны дні з дня ў дзень у «Гродзенскай праўдзе» змяшчалася аб'ява, набраная кіткім шрыфтам, што адрэўся новы рэстаран «Гродна», у той час, як пабудаванне аб адршыці новага клуба будаўніцкаў прайшло амаль непрыкметна).

Пытанне аб тым, наго глядзец і слухае абласны глядач, немагавянае. Гэта праблема ўзбагачэння культурына жыцця на месцах, выхавання высокага эстэтычнага густу, усебаковага развіцця працоўных і перш за ўсё моладзі.

У нашай сталіцы — Мінску б'ець оперны тэатр, філармонія, Дзяржаўная аэстрада. Часта мы чытаем аб поспехах беларускіх выканаўцаў на ўсеазааных і міжнародных конкурсах і фестывалях. Цяжка павярць, каб нішто з нашых майстроў драмы, оперы, балету, эстрады не захачеў парадваць сваім майстэрствам працоўных Гродна ў перадсвятонны дні. Чаму ж гэтага не адбылося?

Відавочна, таму, што нішто не падлапацілася аб патрабх абласнога глядача! На працягу многіх год у Гродна не чулі ніводнага майстра мастацкага слова. Тое, што стала звычайным для многіх гарадоў, — літаратурныя вечары, прысвечаныя творчасці буйнейшых прадстаўнікоў літаратуры, — у Гродна амаль невядома. Бадай, толькі Сяргей Ясеніну «папананавала». Нядаўна ў горадзе пабываў нейкі Бранскі з Масквы, які пратэнуе на дружбу з Ясеніным і Малюкоўскім. Некалькі яго сустрач з жыхарамі Гродна наслі яны характар пагоі за доўгім рублём.

Летам у гарадскім парку выступілі сімфанічны аркестр Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Канцэрты гэтага калектыву, якія сабралі тысячы слухачоў і прайшлі з вялікім поспехам, наглядна прадманстравалі, якая вялікая прага ў простых савец-

кіх людзей да добраў музыкі. Ідучы з канцэрта, многі гаварылі:

— Пятер аразумела, як прыгожа гучыць сімфонія!

Але, вядома, што любоў да музыкі можа быць выхавана толькі шляхам сістэматычнай прапаганды музычных твораў. Гэтага ж і няма ў Гродна. Нядаўна тут створаны самадзейны сімфанічны аркестр. Гэта справа добрая, патрыяная. Але яна мала яшчэ хто чуў. Ды і самадзейнасць можа толькі дапаўняць, але не замяняць прафесіянальных выканаўцаў.

Тыя вялікі калектывы, як аркестр Беларускай філармоніі, безумоўна, не можа быць частым госьцем у абласным горадзе. Але яго выступленні маглі б наладжывацца не адзін, а скажам, два разы ў год. Прычым, адна з гэтых паездак маглі б кампенсавацца за кошт населенніцтва шляхам продажу абнамеўтаў (хоць бы часткова).

Што ж датычыцца камернай музыкі, то нішто не перашкаджае невялікім калектывам і асобным выканаўцам сістэматычна выступаць перад населенніцтвам горада і вобласці.

Заслужанай славай карыстаюцца беларускія опера і балет. Чаму ж ні разу не бачылі гэтага чудагоўнага віднішча жыхары Гродна?

Не толькі ўвесь склад тэатра оперы і балету, але і асобныя салісты, за радкім выключэннем, не паўляюцца ў Гродна. Калісьці ў горадзе часова знаходзіліся рускі драматычны тэатр БССР. Атрымаўшы добры будынак у Мінску, гэты тэатр пераехаў у сталіцу. І з таго часу ні разу ён не выступіў у горадзе, дзе правуць тры дзяккі гады, не сустраўся з глядачом, які яго палюбіў.

Маскоўскія, ленінградскія артысты часта прывязваюць у Мінск. У раззе выпадку яны прадтавляюць свае гастролі ў гарадах Прыбалтыкі або на поўдні — баўжыць да мора... Чаму б і па парозе не завітаць з канцэртам у Гродна, які зьяўляецца добрымі шляхамі зносін з Вільнюсам? Нам могуць запрэкаць, што ў Гродна драмнае становішча з канцэртнымі заламі. Спраўды, тут няма ніводнага сучаснага абсталяванага канцэртнага памішкання. Зараз, хоць і вельмі павольна, будзеца Палац культуры тэатрышчыкаў. Аднак і ў ім зала разлічана на 400—500 чалавек. Такім чынам, пры наўнісці некалькіх канцэртных пляцовак, пакуль ні адна з іх не задавальняе патраб горада. Нам здаецца, перш за ўсё трэба было б пабудаванне летня тэатра. Капіталаўкладанні акупаць даволі хутка, калі... па-гаспадарску распараджацца памішканнем, працаваць па плану. Хіба клуб чыгуначнікаў (500 месцаў), зала Дома саюзаў (300), Дом афіцэраў, клуб тытунёвай фабрыкі і г. д. выкарыстоўваюцца поўнасьцю? Не? Кожны кіраўнік на свой страх і рызыка вызначыць, што трэба гледаць. Нішто не накардуе, не накірувае іх нааганні. Ніхата плана выкарыстання для гэтай мэты памішканняў горада няма.

Чаму б абласному ўраўленню і гарадскому аддзелу культуры не ўзяць на сабе гэтую функцыю? Зусім не абавязкова павялічваю штаты. У горадзе ёсць загадчык аддзела культуры, абавязкі якога не такія ўжо шматлікія.

Неабходна таксама набыць для горада па меншай меры два канцэртныя залы, без чаго немагчыма выступленне кваліфікаваных музыкантаў-выканаўцаў.

Ажыўленне культурнага жыцця абласнога цэнтара — неадкладная і важная справа. Барачыца з халтурай, пошласцю, выхаванне эстэтычнага густу, распаўсюджванне лепшых дасягненняў савецкай і зарубяжнай літаратуры і мастацтва — усё гэта важныя пытанні. Іх трэба паспешова і неадкладна вырашаць, каб з'яўляецца ў абласным цэнтры «бяздонных бочак» «маргамаксаў» не было ашамаленым падзеям.

Б. КЛЕЙН.

Семинар бібліятэчных работнікаў

Дзень у Мінску адбыўся трохдзённым рэспубліканскім семінарам бібліятэчных работнікаў. У ім прынялі ўдзел загадчыкі раённых бібліятэк, дырэктары абласных бібліятэк і іх намеснікі, загадчыкі метадычных кабінетаў і інспектары па бібліятэках абласных ўраўленняў культуры.

З дакладам аб кантрольных лічбах развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1959—1965 гады і задачах бібліятэкі рэспублікі на прапагандае сімваладога плана выступіў міністр культуры БССР Г. Кісялёў.

Дакладчык адзначыў вельмі важнае гістарычнае значэнне 25-га даклада М. С. Хрушчова на XXI з'ездзе нашай партыі і пазачыў у перспектывах развіцця бібліятэчнай справы ў рэспубліцы на бліжэйшыя сем год.

Міністр заклікаў бібліятэчных работнікаў прыняць самы дзейны ўдзел у прапагандае развіцця дыстапаўскага Пленума ЦК КПСС.

Начальнік Ураўлення культуры і асветных устаноў Міністэрства культуры Г. Коля выступіў з дакладам аб выкананні мерапрыемстваў Міністэрства культуры БССР па падрыхтоўцы бібліятэкі рэспублікі да XXI з'езду КПСС і 40-годдзя БССР. Ён расказаў прысутным аб той вялікай рабоце, якая праведзена бібліятэкамі ў сувязі з падрыхтоўкай да слаўнага юбілею рэспублікі і гістарычнага з'езду нашай партыі. Сёння галоўная задача бібліятэкі — дамагчыся, каб кнігі чыталі ў кожным калгасным двары. Лепш вырашаецца гэтая задача ў Брэсцкай, Гомельскай абласцях і ў раззе раёнаў Віцебскай і Магілёўскай абласцей. У бібліятэках рэспублікі праведзена шмат цікавых і зместовых масавых мерапрыемстваў, якія паспрылі росту колькасці чытачоў і прапагандае кнігі. За апошні час значна змянілася краязнаўчая работа. Дакладчык таксама адзначыў і недахопы ў рабоце некаторых масавых бібліятэк.

На семінары з дакладамі аб перадавым вопыце выступілі і бібліятэчныя работнікі. Яны прывялі канкрэтныя прыклады, якія прыдугілі ўвагу ўдзельнікоў семінара.

Аб вопыце работы бібліятэкі Магілёўскай абласці па падрыхтоўцы да 40-годдзя БССР і XXI з'езду КПСС гаварыла дырэктар Магілёўскай абласной бібліятэкі тав. Саўчанка. Загадчыца Смалавіцкай раённай бібліятэкі тав. Александрова зрабіла даклад аб вопыце бібліятэкі свайго раёна па забеспячэнню кожнага калгаснага двара кнігай. Пачаўшы каэфэры бібліятэкаўзнаўства Мінскага педлагагічнага інстытута ім. М. Горькага тав. Тараканов расказаў аб становішчы і мерах па палепшэнню прапаганды грамадска-палітычнай і навукова-агэітычнай літаратуры. З паведамленнем аб рабоце бібліятэкі Гомельскай вобласці на прапагандае грамадска-палітычнай літаратуры выступіла намеснік дырэктара Гомельскай абласной бібліятэкі тав. Цычанка-Гудзіліна. Аб задачах раённых бібліятэк на бліжэйшы перыяд з дакладам выступіў дырэктар Дзяржаўнай бібліятэкі БССР ім. У. І. Леніна тав. Сімаўскі.

Пасля пачалося абмеркаванне дакладаў і выступленні па абмену вопытам работы. У асаблівай увазе праслудзілі прысутныя выступленне загадчыцы Кобрынскай раённай бібліятэкі тав. Грыбавой. Пяць культурна-асветунаў раёна, гаворыць яна, абслугоўваюць ужо кожнага пісьменнага чалавека. Да 40-годдзя БССР гэтая работа будзе завершана ў раёне ўсімі культурна-асветунава-

Выступленне загадчыцы Шклоўскай раённай бібліятэкі тав. Давыдовіч было прысвечана пытанню аказання метадычнай дапамогі сельскім бібліятэкам раёна.

Вопытам работы па падрыхтоўцы і правядзенню масавых мерапрыемстваў да 40-годдзя БССР, 40-годдзя кампартыі Беларусі і XXI з'езду КПСС пазыляліся загадчыца Хойніцкай раённай бібліятэкі тав. Дзягалева.

Загадчык метадычнага кабінета Віцебскай абласной бібліятэкі тав. Філімона

